Ukudhilika kwomhlaba endhleleni ye Stimela.

Namuhla kuzwakele ukuti i Stimela sivimbelekile ezindaweni eziningi ngokudhilika kwezindhlela. Kwenziwa imvula yango Mgqibelo ne Sonto. Kuyakalwa ezindaweni eziningi ngokonakala kwemigwaqo ye Stimela neyezinqola. Indhlela ye Stimela ibhidhlikele kabi ezindaweni ezine. Eyokuqala indawo ebbidhlikileyo ingase Waterfalls, umuntu engakafiki e Pinetown esuka e Tekwini, izindhonga zabhidhlika pezu kwendhlela, kwagqibeka umgwaqo, iStimela kasabanakudhlula kwaze kwaba isikati eside. Lol'udonga lubhidhlike ntambama kwe Sonto. Kwati kuzwakele e Tekwini, kwatunywa iviyo labantu abasebenza imigwaqo, bayabasebenza ngamandhla, kwatikusa indhlela yayikanya futi.

Izincwadi zase Tekwini zibanjwe ileyondaba izolo, loku i Stimela besipuzile ukufika sivimbelekile endhleleni, sati sisondela ngase Mgungundhlovu savinjelwa futi, bekuzwakele ukuti nolunye udhonga olusęduze nalapa belubhidhlikile. Nesivela e Newcastle i Stimela besivinjelwe ukudhilika kwendhlela yaso ngapansi kwe Town Hill. Amanzi ehla, evela ngapezulu entabeni, kwahlosuka umhlabati ongapantsi kwezintsimbi ibanga elide, zasala zodwa. Kuze kwava i Stimela esisuka lapa, siyakutat'abantu abeza ngaleso esivinjelweyo. Sasala leso, kuze kulunge indhlela. Sekusetshenzwa kona ngamandhla, mhlaumbe ingapela namuhla, March 17. Nasendhleleni eqond'e Lovu, indhlela idhilikile kweny'indawo. Umsebenzi wokumba nokulungisa imigwaqo ususakuba mkulu.

Ukuqaqwa kwe Mfumbe.

Kungatiti imfumbe ka Caluza ibahlule abantu, loku ingakapendulwa namanje. Nansi-ke impendulo:—Kongena umuntu nembuzi yake ayibeke ngapesheya, abuye alande indod'engena'mbuzi, ayiweze, asale embuzini yake, kubuye le'ndoda engena'mbuzi, ifike itate le'ndoda enembuzi, kusale imbuzi yayo iz'ifike ngapesheya, isale le 'ndoda engena'mbuzi kubuye le, ilande imbuzi yayo—bahambe.

I NATAL.

Izwe, neNdaba yalo.

IMFUMBE YEZWE LASE CAPE.

Indaba yalel'izwe iqala ngosuku lwama 25 luka December 1497, abantu bakuqal'abahlangene nalendaba ngama Portuguese ay'ehamb'eponseka pezu kwolwandhle, equba imikumbi yawo.

Ngalelo langa, seku citsh'ukudhlula iminyak'engamakulu amane, imikumbi emitatu emincane yahamba intanta kahle, iy'ewusa ulwandhle, idhlula i Bluff lase Natal. Amagamu ayo kwaku ngu St. Gabriel, no St. Raphael, kanye no Berrio, yonkana yay'ingeyasembusweni wase Portugal, ifanele ukukunjulwa ngokuba ingimikumbi yakuqala eyaziwa ukuti ya ntanta kulawo manzi. Kwaba kwenekekile pambi kwamehlo ezisebenzi zasolwandhle, kwenekeke pansi kwamafu amahle okutwasa kweHlobo, isiningolo sehlati lenhlonhlo yezwe ebizwa ngokuti "Bluff," neteku elifana nedamu lamanzi, namacala olwandhle amahle, nezintaba eziningi ezi pambli ezembeswe ngengubo eluhlaza yotshani. Beku izwe elihle ngokwesabekayo, kodwa kwakungakabiko mlungu oke wafak'amehlo kulo wa bona ubuhle balo, nobuhle besifufulo samadhlambi olwandhle, ubude baso obu ngamanyatelo ayizinkulungwane esiyisihlanu, namakul'amabili namashumi ashiyangalombili, siduma.

Usuku lokulibona kwake izwe lelo, u V. D. Gama, induna yamaPortuguese waluhalalisela ngokulita lelo lizwe ngokuti i Natal, kuko u Christmas.

Babe velapi labo bantu basolwand'ile, babe sing'api ?

Indhlela entsha eqond'e India.

Kungakafiki onyakeni lwamakulu ayishumi nesihlanu, izwe elipetele ngasolwandhle, e Mpumalanga nase Ntshonalanga, kwelase Africa, lalingakaziwa ngabase Europe. Izisebenzi zasolwandhle, ezivela e Asia, zazitengisa o-Lwandhle oluBomvu, ziqubeka ziye zipetele ezweni elingase Mpumalanga, kodwa umkaulo ongase Nyakato wezwe elikulu elimnyama waba imfumbe njalo kubo. Kwakukona indaba eyatatwa kwabadala eti, endulo izitengisi ezikulu zakona e Phoenicia kwakungamahosana amakosi akona, wona-ke, kad'ehamb'ezungeza i Africa, esuka e Nyakato o Lwandhle oluBomvu ngemikumbi yawo aye abuya ngasendaweni ebizwa ngokuti Pillars of Hercules. Uma kwaku njalo ukuti babambe bayiqeda leyo ndhlela, kakubanga kusalotshwa luto esingabona ngako kodwa indaba nje, engenakuqedisiswa, yasendulo.

Amazwe ase Venice nase Genoa abuswa ngamadod'akotwe ngabantu bakona (Republic), ay'ekulile ekuceberi nasemandhleni ngentengo yawo ne India. Kodw'ama "pearl ne gold," u silk nemitana emnandi, yase Mpumalanga kwelesabekayo ebuhleni, kwakututwa kusiwa e Europe ngohlup'olukulu kupele imali enkulu endhleleni, ikishelwe abatuta ngezinqola badhabule amazwe amakulu ehlane lase Asia. Enyeke nelula indhlela eqond'e India ngako-ke yafunwa ngamandhla, yafunwa ngasolwandhle. Njengokubani izizwe zase Spain nezase Portugal kwaku izona, ngenxa yokumila kwazo emhlabeni, ezazi izingqapeli zomhlaba wase Europe, kwaba izona ezashiseka kakulu yinhliziyo yokuzingela amanye amazwe amatsha. Ukuqubekela pambili ekwazini kwokuhamba ngemikumbi, yikakulu ukufunyanwa nokwenziwa kwomshini ongumkapi wabahambi olwandhle, obizwa ngokuti "Compass," kwalekelela kakulu endhleleni yokuhlola izilwandhle. Umpati womkumbi usenako manje ukuba ahambe ngesibindi olwandhle 'azi ukuti unomkapi ongadukiyo pezu kwehlane lolwandhle.

Imvula yanamuhla.

Kasikulumi ngemvula yanonyaka, kainamkaulo. Eyanamuhla iqale ngo Mqibelo, ntambama, yana bonk'ubusuku, nange Sonto laze lashona, nakusihlwa kwaba umvimb'impela. Au, namhla (Umsombuluko) kusati kuyakanyakanya; kodwa kungatiti lisatanda kona ukuna. Kati ilanga lisati liveza ubuso pakati kwamafu, libuye lisitwe linyamalale. Lifana nengane idhlala izifihla ngolembu, ibuya yambulule ihleke. Kanti indawo yezinyembezi izaunce ivumbuluke! Umfula osenzansi ne tawini ubugcwele kusasa, wanga izindonga zawo. Abantu bavama ukuwela ematsheni, ezibukweni lamaKula, namhla, nelikulu ihashi kalinakuwela kona! Sekusizakalwa ngamabloro. Uma ayengeko, bekuyakuti ongapesheya abe ngapesheya, uze ubohle.

Izimpendulo Kubabhali.

J. Ndimande. — Amapep'ako sawafaka eposini maSonto onke, ngako-ke benga uwatolile. Kusasele 1/0 emalini yako, ngokuba izincwadi zibize kancane kanti.

Sangunde Zikalala. — Sizake sibone kuleyo ndaba. Lapa sekupinda kwenzakala loko kuwe, wobuye usitshele.

J. H.—Qa, izimpendulo ungezifumanele ngokwako. Sobuye sikupendule muva, kodwa qa ngalenyanga. Yebo, ungabuza konke ofuna ukukubuza lapa ubuza ngengqondo; nati solinga ukukupendula esikwaziyo.

IZINCWADI.

Umhleli ka vumelani ngazo zonke izikati nezincwadi ezitunyelwa kuleli pepa.

(Ku Mhleli we Nkanyiso.)

MNGANE,—Ngivumele ngisingise ku E. M. Kumalo. Yebo, mzalwana, utsho kahle ukuti "esapuma ngawo emtetweni wakiti." Waungowakiti lo wokuba inkomo zobukazi zime ndawonye umhlaba wonke zibe 11. Waungowakiti wona lo wokuba umfazi emke kini, ngilandele ngiyekulobolisa, abe ngudade wetu na? Kubahlukaniswa abafazi na? Usesiwa umntwana lapa kutanda abazali, engatandi na? Wayekupi lo 14/0? Uti "Anikwe i Medal isikombiso sokuba useku Roman Dutch Law." Ngangiti ngi'sicute, kanti ngibhobosile. Ha! kanti ngitwele iqolo nje, ngiti ngangena ku English Law, kanti ngiyantumazela. Waka wangikolisa u M. M., owaya wavumbulula lo'mteto owalahlwa ngu Tandanisa ebe uzamele kangakaya! Kanti waulahlela ukuba ungowezizwe ezibili ezingabusi lapa e Natal. Ukuba ngakwazi loku, ngangingayikungena. O! Sipundu kusitela. Uti umangaliswa "ngu 5/0 no 9/0;" uti "bebengafanele batenge." Uti siyatenga kanti wena ulingisa abati i Bible liyatengwa, yini lingapiwa nje na? Ngiti mina alitengwa, ngokuba yincwadi engapezu kwazo zonke emhlabeni, ibingelinganwa nango £10 (ompondwa abalishumi.) Nobulungu bungetengwe ngo 5/0 no 9/0; lo 14/0 otelela indhlu, alingane ukutenga abuNgisi lobo, engibuzwa namhla ukuba amandhla abo yi Roman Dutch Law. Kanti wena wala elokuti, kako umalusi owalusa umhlambi angadhli amasi awo. Yazi ukuba lezi Medhlela zisetyenzwa ngabantu; bayadhla, baneindhlu, ziyadhla, ziyembata; futi kunjalo, abasebenzi i Bible bayadhla, alifanele ukutengwa ngo 5/0 no 9/0. Uti "sibholoso imali ka Hulumende kusisukulwana." Ngiti abatenga ngwayi bayakupela kusipi isisukulwana? Uesani, ufuneka ngani? Uyikalela kungakanani leyo mali efalakahlwa esikoteni? Kiti ilungile leyo mali, eyi-hlupi, ye Medal.

Futi ngivumele ngiti fahla libe linye ku I. S. lokulu le'ndaba eyititaya ngo Nkulunkulu no Mvelinqangi; futi ukona u Somnganise, u Gaqa-badele, u Cibi-lnomnqwazi ngapezulu. Angiqondi leyo zibongo ukuba zazibonga bani. Ngizwa abanye beti u Tixo asiyakiti leyo nkulumo; abanye bati u Dio asiyakiti naleyo; nokuti Simakade, lesimakade kuti yinto ekonjwa okalweni, sengati umuntu, po, alemi ndawonye, O! Simakade leso. Funani igama, bakiti.

Impolweni, March 5, 1891. I. CALUZA.

(Ku Mhleli we Nkanyiso.)

MNGANE,—Ngisacela ukwenezelela emazwini ami esengawabeka ngalolodaba "lokuhlehlela emuva" kwasebekanyisiwe.

Nginxanele kakulu ukuba abafundi be *Nkanyiso* bacele emakosini etu abaBishopo, abaPriest nabaDeacon abapete abafundisi abamnyama e Natal, ukuba nabo laba abakiti bamukeliswe kahle isinkwa esibafaneleyo emisebenzini nasezikundhleni abazinikiweyo, njengokutsho kwokuti "isisebenzi silingenwe ngumvuzo waso." Ngoba ukuncitshwa imali yiko kupela okulimaza umsebenzi weNkosi kuleli lase Natal. Angipiki kambe ukuti kukona okubi okusidonsayo okuningi, ngiyakwazi; ngipete kakulu indaba yalabo asebefundisa abanye bakubo ngemfundiso leyo asebeyipiwe; asebenqatshelwe ukulima, nokuhamba nezinqola, nokwenza imisebenzi eminye engabatolisa imali ngapandhle kwokushumayeza abakubo; asebehlezi bebopekile ngalowo msebenzi. Izwi lami ngiti banababafazi, banabantwana, bayadhla, bayatela, bayagqoka; po, le'malana enikwa ikafula lase kitshini ingamsiza ngani onjalo na? Ngiti, bafundi be *Nkanyiso*, ake nihlanganise icebo lokululeka amakosi etu lapo, kungabulawa umsebenzi we Nkosi ngokungaqondi. Futi nani niyazi ukuti "imali yimpande yesono." Kumnandi ukulalela umuntu wohlobo lwakini eshumayela kunokulalela owolunye uhlobo, endhlini yokukuleka. Abamhlope mababonakalise umsebenzi wabo abatunywe wona, ngokuwuqubela abamnyama, bashumayeze abakubo nabo; kona kuyakufezeka kahle umsebenzi wabo.

Ngiyambonga u Tshangana, oti akucelwe ku "Zwilizwakalayo" ukuba kuqutshwe oyise babantwana bavume nabo basiwe ezikoleni; kwenziwe kube umteto loko. Pendulani pela, madoda, kuloko, ngoba u Tshangana usekulume kaningi ngalelo'zwi eti akucelwe, kapendulwa muntu. Po! siyakuzwana kanjani? siyakuluvusa kanjani uhlanga lwakiti, uma singasapendulani sizwane ngezindaba ezinje?

U Xulu usola elisolwa ngabaningi ku T. Zulu, oti makungaketwa amazwi entshumayelweni, oti akuxutshwe nje isiZulu nesiXosa nesiSutu. Kanti u Zulu katsho ukuti akuxutshwe, uma lelo'zwi sinalo; yena (u Z.) upete elokuti asifake nje lelo esingalitola, noma elesiXosa, noma elesiSutu, endaweni yalelo lesiZulu, ngoba singenawo kahle amazwi apeleleyo esiZulu.

U M. Msimango uti u Mvelinqangi ngu Adam. Qa, esikufunde kwabadala, u Mvelinqangi ngu Nkulunkulu, 'oseloku wabekona' kungeko okunye konke; akusiye u Mvelinqangi isidalwa, nguye owadala konke. Batsho njalo abadala, bati "u Nkulunkulu u Mvelinqangi," bawahlanganise kanyekanye.

Ngitetelele, Mngane, ngokuquba indaba ende kangaka.

Ngi ngowako

MAGEMA MAGWAZA.

(Ku Mhleli we Nkanyiso.)

NKOSI yami,—Ak'ungifakele lamazwi ami kwelinye lamapepa ako nxa kufanele, ngizwe indaba epepeni lika Feb. 19th, 1891. Ngiyabona ngokugaulwa kwamahlati ukuba aseyapela kakulu lapa e Natal, nezulu selivama ukwomisa njalo. Ngingati angibonisisi ukuba ukugaula amaxiba nezintingo nezibaya kungapelisa amahlati; ngoba kuketwa imiti emincane kupela, abantu abansundu abakwazi ukusebenza, ukucaba amahlati; futi ngibuza ukuba bokwaka ngani indhlu zabo, ngiti kuzobasinda abantu lowo mteto wakomkulu. Abaqeda amahlati abalungu, ngokuba bacaba amahlati amakulu betyala umoba; namakula acaba amahlati amakulu etyala umbila; ilabo abantu abacabela pansi amahlati amakulu, angazi. Ngicela uxolo ngokungakwazi ukulanda kahle indaba kuwe, Mhleli we *Nkanyiso*.

Ngitanda ukwazi ukuba ku intoni ukutenga ubulungu na? ngokuba mina angizwisisi ukuti kuhle ukutenga ubukulu bomhlaba; kanti bekufanele sizitengele iia lase zulwini. Futi ngiyabuza ukuba bahlukene ini abalungu nabantu na? Futi ngizwa endabeni ka Nkulunkulu, Gen. i. 26: wati u Nkulunkulu asenze umuntu njengati, asifuze. Ngiyamangala ngokuba sitanda ubukulu basemhlabeni, singazifuneli ukuba sikonze enKosini yetu u Jesu Kristu. Ngibuza ukuba ukutenga ubulungu kuyasindisa ini umpefumumlo womuntu. Ngingati, ukuba ukutenga ubulungu kusindisa abantu kubayise ezulwini pambi kwenKosi yetu u Jesu Kristu, ngizokutenga. Kepa-ke angityo ukuba kungasindisa umpefumulo, ngokuba ngizwa endabeni yenKosi yetu, Mark 8. 35: Ngokuba otanda ukusindisa ukupila kwake wokulahlekelwa, kodwa olahlekelwa ukupila kwake ngenxa yami, wosindiswa, St. John 12: 25, Matth. 10: 39, Luke 9: 24. Kuyakumsiza ngani umuntu uma ezuza izwe lonke alahlekelwe umpefumulo wake na?

Ngitanda ukuzwa kubatengi bomteto wobukosi bomhlaba ukuti ukusindisa umpefumulo ini na ukutenga ubulungu.

Tetelela, Mngane, okubi okupakati kwale ndaba.

Umzinto, March 3rd, 1891. P. K. FAKU.

Indali

E Mgungundhlovu *(March 17th.)*

Holishi—5/0 ngekulu.
Amazambane—4/0—6/0 ngekulu.
Amatanga—1/8—1/10 ngo Lot.
Izinkuni—1/0—1/1 ngekulu.
Ihlotela—1/6 ngesisindo.
Amaqanda—1/7—2/4 nge dazini.
Ugwai—0/5 ngesisindo.

E Tekwini *(March 17th).*

Amazambane—5/6—8/6 ngesaka.
Holishi—6/6—7/0 ngekulu.
I tea—14/0—nge bhokisi.
Ubhontshisi—15/0—18/0 ngesaka.
Umbila—6/6 ngesaka.
Impopo—8/6 ngesaka.